

O čistých barvách a tvarech II. - aneb Moje práce s barvami od r.1960

Dana Puchnarová

Moje dřívější práce s materiálovými strukturami a barvami v letech šedesátých 20.stol. mne zcela absorbovala a pomohla mi rozvíjet abstraktní myšlení.To mne **učilo žít v obraze**. Bez studia filozofie jsem si to neuměla představit.Četla jsem Plotina, Platona, Aristotela, Tomáše Akvinského , Blaise Pascala , Hegela , Kanta , Maritaina, Chardina, Bergsona, Herdera. Plně mne zaujala východní filozofie,zejména denní cvičení jogy,buddhismus a New Age

Od roku 1964 jsem začala pracovat s čistými barvami a liniemi nejprve v kresbách,pak v barevných leptech, linorytech a obrazech.Studovala jsem teorie o barvách ze zápisků,deníků aj. vlastních textů umělců jako Leonardo,Michelangelo,Ucello, Vasari, Tizian, Rembrandt,Runge, Delacroix, Goethe, Cézanne, Signac, Daumier, Manet, Monet , Renoir, Bernard, Van Gogh, Picasso, Braque, Matisse ,Chagall,Mondrian , Malevič ,Kandinskij, Klee, Kupka j.Jejich poznání mne často naplňovalo nadšením a později jsem toho mohla dobře využít v práci se studenty na univerzitě v Olomouci,kde jsem 12 let učila kresbu, malbu a prostorovou tvorbu.Celá ta léta jsem také mohla těmto mladým nadaným lidem přednášet a sdílení mých osobních zkušeností s nimi mi vždy bylo pramenem poučení a potěšení.

Velmi mne zaujala teorie barvy Johannese Ittena .Metody výuky Albersovy (Interaction of Colours) jsem aplikovala ve své výuce na katedře výtvarné výchovy pedagogické fakulty UP Olomouc. Od r.1970 se zabývám také naukou o barvách R.Steinerja, zakladatele antroposofie, jejíž principy využívali Fr.Kupka a V. Kandinskij.

Kandinského myšlenka "vnitřní nutnosti" v malbě mne inspirovala k používání primární síly čistých barev, která vyzařuje prostřednictvím konkrétních symbolických forem .Moje metoda se vyvinula jako rytmický systém forem v postupné škále barev, které se ztmavují nebo naopak zesvětlují.Kromě toho používám v kompozicích protikladných kontrastů, někdy silných a mocných, někdy měkkých a jemných, takže se zdá,jakoby barvy mizely v prostoru.Velmi důležitý v mé práci je princip hry,v souladu s moderní psychologií a sociologií umění

Od r.1972 jsem začala občas spolupracovat s psychology na jejich workshopech experimentální arteterapie, kde jsem demonstrovala mé specifické metody hry s barvami, které vyvolávají kreativitu u každého člověka , probouzejí vnitřní tvořivou sílu a energii. Jedná se o jednoduchou hru s čistými pigmenty, o hru s barevnými liniemi a plochami, prostými tvary- tedy o hru fantazie a představivosti,která pomáhá rozvíjet dovednosti v zacházení s barevnými

materiály i hlubší schopnosti imaginace bez ohledu na věk, předchozí vzdělání či zkušenosti. **Kreativní techniky her s barvami** mohou napomoci vstoupit do světa stovek nuancí barevných tónů, zakusit jejich rozličné působení na duševní stav člověka a využít je k vyjádření vlastních pocitů a vizí.

V mém výtvarné práci a v mém životě má nezastupitelné místo i **hudba**. Od dětství jsem ji slyšela doma-zpívalo se u klavíru i bez něj, učila jsem se hrát na klavír, studovala jsem harmonii, akordy, stupnice, později jsem hrávala některé Bachovy fugy na varhany. To vše, jak dnes vidím s časovým odstupem, mne jistě velmi ovlivnilo v samých základech utváření barevných kompozic v obrazech, kresbách a barevných grafických listech. Můj velký obraz FUGA J.S.BACHA (1972) byl zakoupen do sbírek Alšovy jihočeské galerie, kde byl dlouhodobě vystaven na přehlídce české malby 20.stol. Hudební inspiraci dosvědčují názvy mých cyklů jako na př. HRY, VARIACE, HARMONIE, STUPNICE NADĚJE, ŠKÁLY BAREV, POSTUPY RYTMU, TÓNY...

Velkou inspiraci jsem našla v dílech starých civilizací i v kulturách přírodních národů. Od dětství mám blízko k umění starého Egypta, přitahují mne kultury Mayů a Aztéků, studovala jsem lidové umění amerických Indiánů, staré Číny, Japonska, Indie, umění Islámu, Afriky, starověkého Řecka, Sumerů, Kréty, keltskou kulturu. - Tu všude jsem viděla mnoho nerozluštěných tajemství, stovky skrytých významů v symbolice pradávných geometrických forem i v symbolice barev.

Od 70.let paralelně s poznáváním starých kultur a civilizací vzrůstal můj zájem o **ornamentiku**, v níž cítím něco jako mezinárodní veřejný kód /nikoliv tajný / pro vzájemné porozumění na úrovni velkého společného hlubinného podvědomí lidstva.

ABSTRAKTNÍ FORMY VÝRAZU MYŠLENEK, POCITŮ, VIZÍ ?

Ano, jsou přirozeným výtvarným jazykem člověka od pravěku lidstva. Naučila jsem se jim rozumět po té, kdy jsem byla nucena projít formami realistického vyjadřování viděné skutečnosti, kdy jsem prožila výchovné násilí na školách v oněch předmětech, které jsou samy svou podstatou založeny na svobodném růstu citění, vnímání, tedy i tvoření.

Samozřejmě tedy dávám přednost abstraktnímu výrazu, protože tak mohu lépe a nezávisle vyjádřit stav lidské duše. O tom píše již před sto lety W.Worringer v knize Abstrakce a vcítění : **"Původní umělecký impuls nemá nic společného s reprodukováním přírody. Spočívá v čisté abstrakci."**

Jsem přesvědčena a vyzkoušela jsem ve vlastní práci i v kontaktu se studenty při výuce, že ve výtvarném (i jiném) umění příroda, tedy vnější formy, představují zastávku či stupeň na cestě vývoje lidského ducha. Eliminovala jsem některé základní formy a barvy, jiné jsem zjednodušila do znaků, abych pomohla duchu a duši dosáhnout úplné svobody. Mým přáním je živit imaginaci a vědomí i podvědomí pouze barvami, tím plně evokovat emoce a pocity a konečně je přenést na papír či plátno. Myslím, že to je ta pravá a dobrá kompenzace všech úzkostí, obav, strachů a stresujících situací, do nichž se může každý dostat i vícekrát denně v naší neklidné době. Jestliže můžeme pociťovat velkou radost a přímo útěchu při pohledu na jasné, zářivé a čisté barvy jednoduchých forem, pak současně dostáváme energetický impuls, který pomáhá našemu vědomí, duši i citům nalézt novou rovnováhu, optimismus a harmonii.

Podle světového průzkumu působí na naši psychiku nejvíce vizuální vjemy - tedy to, co vidíme očima. Nikdo si však nedal práci, aby promyslel program ochrany našeho vizuálního pole vnímání. Takový program, který by byl samozřejmostí v rodinách a byl nedílnou součástí základního vzdělání, neboť vizuálně je bytost člověka zcela bezbranně ovlivnitelná. Měli bychom všichni zcela samozřejmě vědět, na co se máme dívat a na co nikoliv již od kojeneckého věku. Měli bychom se naučit prožívat to, co jako lidská bytost jsme kdysi samozřejmě znali bez učení: co je naší celé bytosti příjemné a pomocné, proč reaguje naše psychika na určité zrakové vjemy určitým způsobem, jak si zařídit svůj byt a své pracoviště, jak se obrnit proti nepříjemným, hrozným až děsivým vizuálním jevům, jak v tom pomoci svým dětem, jejich a svým přátelům.

Kromě barev naší dobré duševní kondici výrazně pomáhá hudba, což nejvíce cítí mladá generace. Zdá se mi, že moje kresby, obrazy i grafiky znějí analogicky s hudbou, vibrují rytmech barvami a formami. Nejlépe vyzněly při instalaci v Galerii Caesar v Olomouci v lednu 2004. To bylo poprvé, kdy jsem mohla prezentovat své transparentní grafiky jako plně prosvícenou prostorovou instalaci, prozářenou umělým světlem, které se nemění. Odborná kritika mj. psala, že vytvářejí symfonii světla, barev a krásy. Barvy tak mohou působit jemně a zároveň silně. Mohou daleko lépe ovlivnit celé vnímání - racionální i iracionální, vědomé i podvědomé, mohou způsobit transfer našeho vědomí do morfického pole kosmického vědomí.

Vibrační pole barev je tvořeno kontrasty mezi teplými a studenými nebo mezi světlými a tmavými barvami. V souladu s moderní vědou se pokouším hledat utajený vnitřní vztah mezi škálami barev a jejich psycho-spirituálním účinkem na diváka. Proto při výstavách ráda instaluji proti divákovi co největší obrazy a kresby, výšky člověka nebo větší, neboť psychologie prověřila jejich podvědomý účinek na celé tělo. (Čím větší je plocha díla, tím je větší psychosomatický účinek.)

Protože nevolím žádná složitá témata, odpadá zde duševní námaha diváka a zapojení intelektu či racionální práce při rozpoznávání obsahu děl. V tomto systému si hrají samy barvy a formy ve svobodné a volné skladbě elementů. V poslední serii prací vás zvu, abyste se ponořili do

záření barev, nechali se unášet sítí pocitů. Cyklus SÍTĚ / NETWORKS / je možné chápat jako kontrolované improvizace a variace tvarů a barev. Doufám, že jsou nabitý vnitřní energií a že vycházejí z intuice, té největší síly v nás.